

שמואל א א

א

א וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן־הַרְמְתִים צוֹפִים מֵהַר אֶפְרַיִם וַשְּׁמוֹ אֶלְקָנָה בֶן־יִרְחָם בֶּן־אֵלִיהוּא בֶן־תַּחוּ בֶן־צוֹף אֶפְרַתִּי: ־ וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם אַחַת חַנָּה וְשֵׁם הַשְּׁנִית פְּנִנָּה וַיְהִי לַפְּנִנָּה יְלָדִים וּלְחַנָּה אֵין יְלָדִים: ־ וְעַלָּה הָאִישׁ הֵהוּא מְעִירוֹ מִיָּמִים | יְמִימָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת וּלְזַבֵּחַ

רש"י

(זהר אפריס). ומדרש אגדה (ילקוט שמעוני שמואל א רמז עז) אפרתי. בן פלטין אנגינוס אדם חשוב כמו (צבא מניעא קיט א) אפריון נמטייה לרבי שמעון לשון סן: (ג) ועלָה האיש. לשון הוה הוא היה עולה מזמן מועד למועד לשילה. ומדרש אגדה (ילקוט שמעוני סס) צדך שהיה עולה בשנה זו לא היה עולה בשנה אחרת כדי להשמיע ישראל ויעשו כמותו:

(א) ויהי איש אחד. הכל לפי הסדר משה מסר את הסורה ליהושע ויהושע לזקנים ושופט מסר לשופט עד שהגיע לעלי וממנו לשמואל כמו ששינו (אבות א א) וזקנים לנביאים: מן הרמתיים צופים. שתי רמות היו שגופות ורואות זו את זו. ויונתן תרגם לופים מתלמידי נביא: אלקנה. לוי היה מזני אביאסף בן קרח כן נתייחס צדרי הימים (א ה ס): אפרתי. יונתן תרגם צטורא דצית אפריס

ביאור על פי המלבי"ם

צוף המוזכר בסוף הפסוק] מֵהַר אֶפְרַיִם, וַשְּׁמוֹ אֶלְקָנָה, בֶּן יִרְחָם, בֶּן אֵלִיהוּא, בֶּן תַּחוּ, בֶּן צוֹף, אֶפְרַתִּי [כלומר, אף צוף, ראש המשפחה, היה מהר אפריים. אך הם לא היו משבט אפריים, אלא משבט לוי].

(ב) וְלוֹ [-לאלקנה] היו שְׁתֵּי נָשִׁים, שֵׁם אַחַת חַנָּה, אותה נשא ראשונה, וְשֵׁם הַשְּׁנִית פְּנִנָּה, אותה נשא לאחר שראה שחנה אינה יולדת לו, ויעצה לו חנ שישא את פנינה, בחושבה שעל ידי זה תיבנה גם היא, וַיְהִי לַפְּנִנָּה יְלָדִים, הגם שנישאה אחרונה, וּלְחַנָּה אֵין יְלָדִים, גם לאחר שנשא אלקנה את פנינה.

(ג) באותה תקופה היו רוב ישראל נמנעים מלעלות לרגל [ואחת הסיבות היתה התנהגותם של הכהנים באותה תקופה, כמו שיסופר להלן], ואף על פי כן וְעַלָּה הָאִישׁ הֵהוּא לבדו מְעִירוֹ, מִיָּמִים יְמִימָה - מידי שנה בשנה לְהִשְׁתַּחֲוֹת

ספר שמואל נכתב על ידי שמואל הנביא, עד הפסוק המספר על מיתת שמואל, ומשם ואילך כתבוהו גד החוזה ונתן הנביא (ב"ב יד-טו), והוא מקיף את התקופה המסיימת את זמן ה'שופטים', שעלי הוא האחרון שבהם, ופותחת את תקופת ה'מלכים', כאשר שאול הוא המלך הראשון שבתקופה זו. ספר שמואל מסתיים עם תום מלכותו של דוד המלך, הראשון למלכות 'בית דוד'.

(פרק א) פרשה זו עוסקת בסיפור לידתו של שמואל הנביא, בתפילת חנה לאחר לידתו, ובמסירתו לידי עלי הכהן, לחנכו וללמדו תורה.

(א) וַיְהִי אִישׁ אֶחָד [-מיוחד ומיועד להולדת שמואל], מִן הַרְמְתִים צוֹפִים - ממקום שהיו בו שתי רמות, [ומכונות "צופים" כיון שהיו יושבים בו צאצאיו של

שמואל א א

ב

לַיהוָה צְבָאוֹת בְּשֵׁלָה וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי-עֲלִי חֲפְנִי וּפְנִיָּהם פְּהִיָּים לַיהוָה:
ד וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּזְבַּח אֱלֹקָנָה וּנְתָן לַפְּנֵה אִשְׁתּוֹ וּלְכָל-בְּנֵיהָ וּבְנוֹתֶיהָ
מְנוֹת: ה וּלְחֲנָה יִתֵּן מִנָּה אַחַת אֶפְיִים כִּי אֶת-חֲנָה אָהֵב וַיְהוּה סָגֵר
רְחֻמָּה: ו וְכַעֲסָתָה צָרְתָה גַם-פָּעַם בְּעֵבֹר הַרְעַמָּה כִּי-סָגֵר יְהוָה
בְּעַד רְחֻמָּה: ז וְכֵן יַעֲשֶׂה שָׁנָה בְּשָׁנָה מִדֵּי עֲלֹתָה בְּבֵית יְהוָה כִּן
תִּכְעַסְנָה וּתִבְכֶּה וְלֹא תֹאכַל: ח וַיֹּאמֶר לָהּ אֱלֹקָנָה אִישָׁה חֲנָה לָמָּה

רש"י

(ד) ויהי היום. תרגום והוא יום מועדא:
(ה) מנה אחת אפים. מולק מד צמיר הראוי
להתקבל כסדר פניס יפות: (ו) צרתה. אשת צעלה
פנינה: גם כעם. כעס אחר כעס תמיד לכך נאמר
'גם כעס' היתה אומרת לה כלום קנית היום

מעפורת לזנך גדול או חלוק לזנך קטן: בעבור
הרעימה. שמתאונן ורצומינו אמרו (צבא צמרא טז
א) צעזור הרעימה שמתפלל ולשם שמיס נתכוונה:
בעד רחמה. כנגד רחמה וכן כל לשון 'צעד':
(ז) וכן יעשה. אלקנה: שנה בשנה. נותן לה חלק

ביאור על פי המלבי"ם

וגם כי את חנה אהב, והצטער בצערה על
כך שאינה יולדת.

(ו) ולחנה גם כן נגרם צער, והטעם לכך,
וְכַעֲסָתָה צָרְתָה - פנינה היתה מכעיסה
אותה באותו זמן, גַּם פָּעַם בְּעֵבֹר הַרְעַמָּה
- וגם חנה מעצמה היתה כועסת
ומתרעמת, כִּי סָגֵר ה' בְּעַד רְחֻמָּה, וכיון
שבבואם למשכן ה' כיוונו ביותר להתפלל
לה' שתיפקד חנה בילדים, הרי שבזמן זה
נזכרו יותר בצרתם, והיה צערם גדול יותר
מבכל ימות השנה.

(ז) וְכֵן יַעֲשֶׂה אלקנה שָׁנָה בְּשָׁנָה, שהיה
נותן לה את מנתה כמנהגו, מִדֵּי עֲלֹתָה
בְּבֵית ה', ובכל שנה ושנה כִּן תִּכְעַסְנָה
פנינה, וּתִבְכֶּה חנה וְלֹא תֹאכַל.

(ח) עתה יסופר הדבר אשר אירע בשנה
אחת, שרצה אלקנה לנחם את חנה
מצערה, ולגרום לה לאכול, וַיֹּאמֶר לָהּ
אֱלֹקָנָה אִישָׁה [-בעלה], חֲנָה, לָמָּה תִבְכִּי,

וּלְזַבַּח לָהּ צְבָאוֹת בְּשֵׁלָה, שם היה
משכן ה' באותו זמן. ומרמז הפסוק
מדוע לא היו ישראל עולים באותה
תקופה לרגל, וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי עֲלִי, חֲפְנִי
וּפְנִיָּהם פְּהִיָּים לָהּ, וכיון שלא היו
מעשיהם כשרים, כמו שיסופר להלן
(פרק ב'), היו ישראל נמנעים מלעלות
לרגל, אך אלקנה לא נמנע מלעלות, והיה
נוטל שכר כנגד כולם.

(ד) וַיְהִי הַיּוֹם, בזמן הרגל, כשהיו עולים
למשכן ה', וַיִּזְבַּח אֱלֹקָנָה קרבנות שְׁלָמִים,
שנאכלים אף על ידי בעלי הקרבן, וּנְתָן
לַפְּנֵה אִשְׁתּוֹ וּלְכָל בְּנֵיהָ וּבְנוֹתֶיהָ מְנוֹת.

(ה) וּלְחֲנָה יִתֵּן מִנָּה אַחַת אֶפְיִים, כלומר,
נתינה שגרמה ל'אפים', לחרון אף כפול,
ומכמה סיבות: לאלקנה נגרם צער, כִּי אֶת
חֲנָה אָהֵב וְה' סָגֵר רְחֻמָּה, ועל ידי הנתינה
נזכר והרגיש בכך שה' סגר רחמה ואין לה
ילדים, ולכן אינו יכול לתת מנות לילדיה.

תִּבְכֵי וְלִמָּה לֹא תֹאכְלִי וְלִמָּה יִרַע לְבַבְךָ הֲלוֹא אֲנֹכִי טוֹב לְךָ
 מֵעֲשָׂרָה בָּנִים: ^ט וַתִּקַּם חַנָּה אַחֲרַי אָכְלָה בְּשֵׁלָה וְאַחֲרַי שָׁתָה וְעָלִי
 הִכְהִין יֹשֵׁב עַל-הַפֶּסֶא עַל-מְזוֹזֹת הַיֵּכָל יְהוָה: ^י וְהִיא מָרַת נַפְשָׁהּ
 וַתִּתְפַּלֵּל עַל-יְהוָה וּבָכָה תְּבַכֶּה: ^{יא} וַתִּדְרֹךְ נִדְרָהּ וַתֹּאמֶר יְהוָה צְבָאוֹת
 אֱ-סְרָאָה תִרְאָה | בְּעֵינַי אֲמַתְךָ וּזְכַרְתִּנִּי וְלֹא-תִשְׁכַּח אֶת-אֲמַתְךָ

רשי"י

צעלמן העליונים לא פרים ולא רצים ולא מתים
 והתחתונים פרים ורצים ומתים אם אני מן
 התחתונים אהיה פרה ורצה ומתה ואם אני מן
 העליונים לא אמות. זו מלאתי צאגדה של רצי יוסי
 הגלילי (פסיקתא רבתי). ורבותינו דרשו במסכת
 זרכות (לא 3) מה שדרשו עד הנה לא היה אדם
 שקראו להקצ"ה 'צבאות' אלא כך אמרה לפניו
 רצונו של עולם מכל צבאות שצארת צעלמן קשה
 צעינך ליתן לי בן אחד: אם ראה תראה. רבותינו
 דרשו צו במסכת זרכות (שס) מה שדרשו: אמתך.
 האמור ג' פעמים צמקרא כנגד שלשה דברים
 שהאשה מלווה עליהם:

מוצח להראותה שמחצנה. ונרתה לפי חנה
 שצעלה מראה לה כן חרצה גם היא להכעיסה:
 (ח) אנכי טוב לך. מחצנה: מעשרה בנים.
 שילדה לי פנינה: (ט) אב"ה בש"ה. לא מפיק
 ה"א והאל"ף חטף קמ"ץ והוא כמו אחרי אכול
 בשילה ואחרי שמה. והלשון נופל בין לזכר בין
 לנקבה אחרי אכלה לשון פעול כמו לאכלה לשון
 לפעול: וע"י הכהן ישב ע"ה הכבא. אותו היום
 יש על כסא גדול שנתמנה שופט (וצילקוט
 שמעוני כהן גדול) על ישראל: ע"ה מזוזת. כמו
 אלל מזוזת: (יא) ה' צבאות. למה נתייחד שם זה
 כאן אמרה לפניו רצונו של עולם שני צבאות צראת

ביאור על פי המלבי"ם

אכלה, כמו שסופר לעיל] ועלי הכהן
 יושב על הפסא, על מזוזת היכל ה',
 מבחוץ, בעזרה, שזהו מקום שהכהן
 הגדול היה רשאי לשבת בו (רלב"ג).

(י) ובאותה שעה התקבצו ארבעה דברים
 הגורמים לקבלת התפילה, א. והיא מרת
 נפש, וה' שומע תפילת שבורי לב, ב.
 ויתפלל על ה', שהיתה תפילתה בכוונה
 שלמה לה' לבדו, ג. ובכה תבכה, ושערי
 דמעה אינם ננעלים לעולם.

(יא) ד. ויתדר נדר, ודבר זה מועיל בעת
 צרה, ויתאמר, ה' צבאות, אם ראה תראה
 בעיני אמתך, וזכרתני לתת לי בן, ולא
 תשכח את אמתך לאחר מכן, ותתן לי

ולמה לא תאכלי, ולמה ירע לבבך - מדוע
 תכעסי, והלא אף אם תתייאשי מללדת
 ילדים, הרי אינך מצווה על פריה ורביה
 [כי רק האנשים מצווים בכך, ולא הנשים],
 ואם את חוששת שלא יהיה מי שיטפל
 בך לעת זקנתך, הלא אנכי טוב לך לענין
 זה, יותר מעשרה בנים.

(ט) עד עתה סמכה חנה על תפילת
 בעלה, אלקנה, שהיה צדיק. אך כיון
 שהבינה עכשיו שהוא כבר התייאש מכך
 שתלד, ואינו מתפלל על כך, התעוררה
 להתפלל בעצמה, ויקם חנה אחרי
 אכלה בשלה ואחרי שתה - לאחר זמן
 האכילה והשתיה [אך חנה עצמה לא

וּנְתַתֶּהּ לְאַמְתֶּךָ זֶרַע אַנְשִׁים וּנְתַתִּיו לַיהוָה כָּל-יְמֵי חַיָּו וּמוֹרָה לֹא-
 יַעֲלֶה עַל-רֹאשׁוֹ: י וְהָיָה כִּי הִרְבֵּתָהּ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי יְהוָה וְעָלִי
 שָׁמַר אֶת-פִּיהָ: י וְחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל-לִבָּהּ רַק שְׁפָתֶיהָ נִעְוֹת
 וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע וַיַּחֲשֹׁבָה עָלַי לְשַׁכְּרָה: יד וַיֹּאמֶר אֵלַיָּה עַד-מָתַי
 תִּשְׁתַּפְּרִין הַסִּירִי אֶת-יַיִןךָ מֵעַלְיָךְ: טו וַתַּעַן חֲנָה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדַנִּי

רש"י

פיה. מנפה מתי תפסיק כך תרגמו יונתן ועלי
 אוריך לה עד דתפסקו: שומר. לשון המתנה כמו
 (צראשית לו יא) שמר את הדבר (איוב יד טו) לא
 תשמור על חטאתי: (יג) ויחשבה עלי דשבורה.
 שלא היו רגילין להתפלל בלחש: (טו) דא אדוני. לא

זרע אנשים. לדיקים כמה דאת אמר (מלכים א-ב ז
 לב) נשני אנשים לדיקים: אנשים. חסונים כמה
 דאת אמר (דברים א יג) אנשים חכמים וידעים:
 ונתתיו לה. שיהא ראוי לתמו לה: ומורה. תרגם
 יונתן ומרות אנש לא תהא עלוהי: (יב) שומר את

ביאור על פי המלבי"ם

את מחשבות האדם [ורק המתפלל לה'
 בעצמו יכול להתפלל בלחש, כי ה' יודע
 מחשבות].

(יג) אך לא כן היה, וְחֲנָה, היא מְדַבֶּרֶת עַל
 לִבָּהּ - מתפללת במחשבות ליבה, ללא
 דיבור, רַק שְׁפָתֶיהָ נִעְוֹת, וְקוֹלָהּ לֹא
 יִשְׁמַע, ודבר זה מראה שהיא מתפללת
 לפני ה', אך כיון שכך לא היתה צריכה
 להאריך כל כך בתפילתה, ומחמת כן
 שהיה עלי סבור שמעשיה סותרים זה את
 זה, שהיא מתפללת בלחש, ומאריכה
 בתפילתה, וַיַּחֲשֹׁבָה עָלַי לְשַׁכְּרָה.

(יד) וַיֹּאמֶר אֵלַיָּה עַד מָתַי
 תִּשְׁתַּפְּרִין, והרי מלבד ששיכור אסור
 בתפילה, אסור לו כלל לשהות במקדש,
 ולכן הַסִּירִי אֶת יַיִןךָ מֵעַלְיָךְ, ורק אז
 תבואי למקדש להתפלל.

(טו) אמנם חנה לא הבינה מדוע עלי
 סבור שהיא שיכורה, ומחמת כן, וַתַּעַן
 חֲנָה וַתֹּאמֶר, לֹא אֲדַנִּי, אם אתה
 סבור שאני שיכורה מחמת ריבוי הבכי

בנים ובנות נוספים, וּנְתַתֶּהּ לְאַמְתֶּךָ זֶרַע
 אַנְשִׁים - בן חשוב ושלם בגופו, הראוי
 לעמוד ולשרת לפני ה', וּנְתַתִּיו לַה' כָּל
 יְמֵי חַיָּו, שלא יהיה כשאר הלויים שהיו
 פונים לפעמים גם לעסקיהם הפרטיים,
 ולא היו משרתים אלא מגיל עשרים
 וחמש, אלא יהיה בני נתון לגמרי לה', וגם
 יהיה נתון כל ימי חייו, וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה
 עַל רֹאשׁוֹ - ולא יתיירא משום אדם, אלא
 מה' לבדו [ויש אומרים שהתכוונה בכך
 שיהא נזיר, שאסור לספר את שערו].

(יב) וְהָיָה כִּי הִרְבֵּתָהּ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי ה',
 היה עלי סבור שבודאי אינה מבקשת מה'
 אלא מהמלאכים שימליצו טוב בעדה, כיון
 שהמתפלל לה' אינו צריך להאריך כל כך
 בתפילתו, כי ה' מבין כוונתו, ורק המבקש
 מהמלאכים שימליצו עבורו, מאריך לומר
 את זכויותיו ובקשותיו, וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן, היה
 עָלַי שָׁמַר אֶת פִּיהָ - מתבונן לשמוע את
 דבריה, כיון שהמבקש מהמלאכים בהכרח
 רים קולו, לפי שאין המלאכים יודעים

שמואל א א

ה

אִשָּׁה קִשְׁת־רוּחַ אָנֹכִי וַיֵּינן וְשָׁכַר לֹא שְׁתִּיתִי וְאֶשְׁפָּךְ אֶת־נַפְשִׁי
לִפְנֵי יְהוָה: ^ט אֶל־תִּתֶנּוּ אֶת־אַמְתְּךָ לִפְנֵי בַת־בְּלִיעֵל כִּי־מֵרֹב
שִׁיחִי וְכַעֲסִי דִבַּרְתִּי עַד־הֵנָּה: ^י וַיַּעַן עָלַי וַיֹּאמֶר לְכִי לְשָׁלוֹם
וְאֵלֵהי יִשְׂרָאֵל יִתֵּן אֶת־שְׁלֹתְךָ אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ מֵעַמּוֹ: ^{יא} וְהָאָמֹר
תִּמְצָא שְׁפַחְתְּךָ חֵן בְּעֵינַיִךְ וְתִלְךְ הָאִשָּׁה לְדָרְפָהּ וְתֹאכַל וּפְנִיָהּ
לֹא־הָיוּ־לָהּ עוֹד: ^{יב} וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֶּקֶר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לִפְנֵי יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ

רשי"י

צלו עד כען: ובעסי. שרמי מבעסת אותי: א
תתן: לשון מסירה כמו (מהלים כו יב) אל תמנני
בנפש כרי: (יז) את ששלתך. חסר אל' לדרוש צו לשון
בניס כמו (דברים כח כז) ובשליטה היוצאת וגו': יתן
את ששלתך. נשרה שנתקבלה תפלתה:
(יח) תמצא שפחתך חן. לנקש עליה רחמים:
ופניה לא היו לה. פניס של זעס:

אדון אמה בדבר הזה גלית בעלמך שאין רוח הקודש
שורה עליך שמדע שאיני שכורת יין: (טז) אלא תתן
את אמתך. כלפי שאמרה לו דבר קשה חורה
ופייסמו שלא יתננה הפקר וציון לפני אמתה צמ
צליעל: כי מרוב שיחיו. דברתי לפניך קושי: שיחיו.
יש מקומות שהוא לשון אנינות לב. דבר אחר מרוב
שיחיו כמרגומו ארי מסגי אקניומי וארגומי אורכית

ביאור על פי המלבי"ם

פייסה אף הוא, ויען עלי ויאמר, לכי
לשלום, ואלהי ישראל המשגיח על עמו
בהשגחה פרטית, יתן את ששלתך אשר
שאלת מעמו - כיון שהתפללת לה'
בעצמו, ולא למלאכים שימליצו עלייך,
ראויה את שה' יתן לך את שאלתך
ויפקדך בבנים.

(יח) חנה קיבלה את דברי עלי כהבטחה
שימלא ה' את בקשתה, וְהָאָמֹר, תִּמְצָא
שְׁפַחְתְּךָ חֵן בְּעֵינַיִךְ, כלומר, מה שבירכת
אותי מראה שמצאתי חן בעיניך, כי
היתה ברכתו כהבטחה בעיניה, וְתִלְךְ
הָאִשָּׁה לְדָרְפָהּ, וְתֹאכַל [בניגוד לכך
שבתחילה לא רצתה לאכול], וּפְנִיָהּ -
פני הצער שהיו לה בתחילה, לֹא הָיוּ
לָהּ עוֹד, כיון שבטחה שנתקבלה
תפילתה.

(יט) וַיִּשְׁכְּמוּ אֶלְקָנָה וְחָנָה בַּבֶּקֶר,
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לִפְנֵי ה' לְהוֹדוֹת עַל שִׁשְׁמֵעָהּ

והמרירות, אין הדבר כן, אלא אִשָּׁה קִשְׁת
רוח אָנֹכִי, ומחמת כן הרביתי בבכיה, וַיֵּינן
וְשָׁכַר לֹא שְׁתִּיתִי. ואם אתה סבור שאני
שיכורה מחמת שהתפללתי בלחש, על
כך השיבה וְאֶשְׁפָּךְ אֶת נַפְשִׁי לִפְנֵי ה',
ולא ביקשתי בקשתי מהמלאכים, ולפני
ה' ניתן להתפלל בלחש, שהוא יודע את
כל המחשבות.

(טז) ועתה הוסיפה וביקשה מעלי בעצמו
שיתפלל עליה, ואמרה, אֶל תִּתֵּן אֶת
אַמְתְּךָ לִפְנֵי בַת בְּלִיעֵל - אל תעזבני בידי
פנינה צרתי, שהיא בת בליעל ומכעיסה
אותי, אלא תתפלל עלי שאפקד בילדים.
ואם תשאל מדוע הארכת בתפילתי, והרי
המבקש מה' בעצמו אינו צריך להאריך
בתפילתו, כִּי מֵרֹב שִׁיחִי - צערי על שאין
לי ילדים, וְכַעֲסִי - שהכעסתי צרתי,
דִּבַּרְתִּי עַד הֵנָּה, והארכת בתפילתי.

(יז) מאחר וראה עלי שצדקו דבריה,

שמואל א א

ו

וַיָּבֹאוּ אֶל-בֵּיתם הַרְמָתָה וַיִּדַע אֱלֹקָנָה אֶת-חֲנָה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרָה יְהוָה:
כ וַיְהִי לְתַקְפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חֲנָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל
כִּי מִיְהוָה שְׁאַלְתִּיו: כא וַיַּעַל הָאִישׁ אֱלֹקָנָה וְכָל-בֵּיתוֹ לִזְבַּח לַיהוָה
אֶת-זִבְחַת הַיָּמִים וְאֶת-נְדָרוֹ: כב וְחֲנָה לֹא עָלְתָה כִּי-אָמְרָה לְאִשָּׁה
עַד יִגְמַל הַנְּעָר וְהִבְאֵתוּ וַנִּרְאָה אֶת-פְּנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב שֵׁם עַד-עוֹלָם:

רש"י

חמשים ושנים שהרי עלי שפט את ישראל ארבעים שנה וציוס תפלת חנה נחמנה שופט לא אותה שנה לעיבורו של שמואל נשתיירו ל'ט ושמואל פירנס את ישראל משמת עלי י"ג שנה שהרי יוס שמת עלי גלה הארון וישז צשדה פלשתיים ו' חדשים (לקמן שמואל א ו א) משם צא לקרית יערים עד שהעלהו דוד משמלך שצע שנים צחצרון על יהודה והמליכוהו כל ישראל עליהם וכתיב (שם א ז) ויהי מיום שצת הארון בקרית יערים וירצו הימים ויהיו עשרים שנה לא מהן שצע שנים שמלך דוד צחצרון נמלא משגלה הארון עד שמת שאול שלש עשרה שנה ושצעה חדשים ושמואל מת לפני שאול ארבעה חדשים:

(יט) ויבואו א" ביתם וידע אלקנה. מכלן לאכסנאי שאסור צתשמיש המטה: (כ) לתקפות הימים. מיעוט תקופות שמים מיעוט ימים שנים לשעה חדשים ושני ימים מכלן היולדת לשצעה יולדת למקוטעיס: שמואל. על סם אל ועל סם המעשה הוא נקרא כי ממנו שאלתיו: (כא) את זבח הימים. ית דצח מועדיאל: ואת נדרו. נדרים שגדר צין רגל לרגל היה מקריצ צרגל: (כב) עד יגמל. לסוף כ"צ (ספרים אחרים כ"ד) חדשים שכך זמן תינוק לינק: וישב שם עד עולם. עולמם של לויס חמשים שנה שנאמר (צמדצר ח כה) ומנן חמשים שנה ישז מצצח העצודה וכך היו ימיו של שמואל

ביאור על פי המלבי"ם

נְדָרוֹ, שנדר להביא קרבן על כך שנפקדה חנה וילדה בן.

(כב) וְחֲנָה לֹא עָלְתָה, אף שיש מצוה על היולדת להביא בעצמה את קרבנותיה, ולא על ידי שליח, כִּי אָמְרָה לְאִשָּׁה - אמרה את טעם הנהגתה לאלקנה בעלה, שנדרה לה' קודם לידת שמואל שיהא שאול לה' כל ימי חייו, וכלול בנדר זה שבפעם הראשונה שתביא אותו למשכן, תשאירו שם, ולכן ברצונה להמתין עַד יִגְמַל הַנְּעָר - שיסיים לינוק, כשיהיה בן שנתיים, וְהִבְאֵתוּ לְמִשְׁכַּן, וְנִרְאָה אֶת פְּנֵי ה', וַיֵּשֶׁב שֵׁם עַד עוֹלָם, ולא ישוב לביתו עוד.

(כג) ואמנם נדר זה שנדרה חנה היה שלא מדעת בעלה, והיה אלקנה יכול להפר לה

תפילתם, וַיֵּשְׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּיתם הַרְמָתָה, וַיִּדַע אֱלֹקָנָה אֶת חֲנָה אִשְׁתּוֹ, וַיִּזְכְּרָה ה'.

(כ) וַיְהִי לְתַקְפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חֲנָה - לאחר שתמה תקופת ההריון של חנה (מצודת דוד), וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל, כִּי מִיְהוָה שְׁאַלְתִּיו, ומילת 'שמואל' מורכבת מהמילים שאול מא-ל, והתכוונה לרמוז בכך שהתפללה על לידתו מה' בעצמו, ולא מהמלאכים, וכמו שהתבאר לעיל.

(כא) ובחג שאחרי לידת שמואל, וַיַּעַל הָאִישׁ אֱלֹקָנָה, וְכָל בֵּיתוֹ - כל בני ביתו, לִזְבַּח לַיהוָה אֶת זִבְחַת הַיָּמִים - את קרבנות המועד, כפי שהיה נוהג כל שנה, וְאֶת

שמואל א א

בג וַיֹּאמֶר לָהּ אֱלֹקֵיךָ אִישָׁה עָשִׂי הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שְׂבִי עַד-גְּמֻלָּךְ אֵתוֹ
אך יָקָם יְהוָה אֶת-דְּבָרֹו וַתֵּשֶׁב הָאִשָּׁה וַתִּינֶק אֶת-בְּנֵה עַד-גְּמֻלָּה
אֵתוֹ: כד וַתַּעֲלֶהוּ עִמָּה כַּאֲשֶׁר גְּמֻלָּתוֹ בְּפָרִים שְׁלֹשָׁה וְאִיפָה אַחַת
קָמַח וְנֶגְל יֵין וַתִּבְאֶהוּ בֵּית-יְהוָה שְׁלוֹ וְהַנְּעָר נָעַר: כה וַיִּשְׁחָטוּ
אֶת-הַפָּר וַיָּבֵאוּ אֶת-הַנְּעָר אֶל-עֲלִי: כו וַתֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי חַי נַפְשִׁיךָ

רשי"י

שמואל הנדיק: (כד) ואיפה אחת קמה. שמעתי
צטט רצינו יחזק הלוי איפה אחת קמה שלש סאין
להוליא ממנה שלשה עשרונים סלת הראוי לפר
האחד כדתנן (מנחות עו ז) לחס הפנים כ"ד
עשרונים מכ"ד סאין עשרון סולת לסאה חטין:
ונב"י יין. לנסך: והנער נער. ורצ"א הוה יניק:
(כה) ויבאו את הנער אל עלי. לראות
שנתקיימה נבואתו. ורצוננו דרשו מה שדרשו
שהורה הלכה שאינו צריך כהן לשחיטת קדשים
כדאימא בצרכות (לא ז): (כו) בי אדני. לתת עיניך

(כג) אך יקם ה' את דברו. את ששאלת ממנו
זרע אנשים ועלי ציטרך צרוח הקודש אלהי ישראל
יתן את שלתך יקם ה' את דברו וזהו לפי פשוטו.
ומדרש אגדה רצי נחמיה צטט רצי שמואל צר רצ
יחזק אמר בכל יום ויום צת קול יוצאת ומפולצת
צעולם ולומרת עתיד לדיק אחד לעמוד ושמו
שמואל וכל אשה שהיתה יולדת צן היתה קוראה שמו
שמואל כיון שהיו רואים את מעשיו היו אומרים אין
זה שמואל וכיון שנולד זה וראו מעשיו אמרו דומה
שזה הוא וזהו שאמר יקם ה' את דברו שיהא זה

ביאור על פי המלבי"ם

בשלו, והנער, נער - ואף שהיה נער
קטן כבן שנתיים, התנערו כוחותיו
השכליים ומידותיו הטובות לצאת מהכח
אל הפועל.

(כה) וישחטו את הפר שהביאה חנה
לקרבן, ויבאו את הנער אל עלי,
לרמוז בכך שכשם שהובא הפר קרבן
לה', כך הובא הנער להיות מוקדש לה',
לעבוד ולשרת, ולבקש שיסכים עלי
לקחתו ולחנכו.

(כו) ותאמר חנה לעלי, בי אדני - בבקשה
ממך אדוני, חי נפשך אדני, מלא את
בקשתי וקח את הילד אליך, לשים עיניך
עליו, וכיון שחששה שעלי יסרב מחמת
גילו הצעיר של שמואל, אמרה לו כמה
טעמים לכך שראוי למלא את בקשתה:
א. שהרי שמואל לא נולד בדרך הטבע,

את נדרה, אך הוא לא עשה כן, אלא
ויאמר לה אלקנה אישה, אף שדבר זה
הוא להביא ילד קטן כל כך ולהשאירו
במשכן, עשי הטוב בעיניך, שבי - השארי
עמו בבית עד גמלך אתו, ואחר כך תביאי
אותו למשכן וישאר שם לעולם, ובכך
הסכים אלקנה לנדרה וקיימו. ומאחר
והתגלה לחנה בנבואה מה שעתיד להיות
עם שמואל בימי חייו [כפי שיבואר להלן
בשירת חנה], ובודאי אמרה זאת לאלקנה,
הוסיף ואמר אך יקם ה' את דברו, כפי
שהתנבאת. ותשב האשה, ותינק את בנה
עד גמלה אתו.

(כד) ותעלה עמה למשכן כאשר
גמלתו, בפרים שלשה לקרבנות, ואיפה
אחת קמח למנחה, ונגל יין לנסכים,
ותבאהו בית ה' - למשכן ה' אשר

אָרְנִי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצְבֶּת עִמָּכָה בְּזֶה לְהַתְּפַלֵּל אֶל־יְהוָה: כו אֶל־
הַנַּעַר הַזֶּה הַתְּפַלֵּלְתִּי וַיִּתֵּן יְהוָה לִי אֶת־שְׂאֵלְתִּי אֲשֶׁר שְׂאֵלְתִּי מֵעַמּוֹ:
כח וְגַם אֲנֹכִי הַשְּׂאֵלְתָהּ לְיְהוָה כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה הוּא שְׂאוֹל
לְיְהוָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לְיְהוָה:

רש"י

משאלו בנו לשמשו: הוא שאול. אנפרוטמיין
בלע"ז כלומר אין אתה רשאי לענשו הקצ"ה נעשה
עליו שואל כי השאלתיו לו ועליו להחזירו לי:
וישתחו שם. שמואל ויש אומרים אלקנה:

עליו שיהא תלמידך. ולפי מדרש רבותינו שלא
יעניסו מיסה: (כז) אל הנער הזה התפללת.
אל תאמר זה ימות וינתן לך אחר: (כח) וגם אנכי
השאלתיהו דהו. כאדם המשאל כלי לרצו או

ביאור על פי המלבי"ם

שְׂאֵלְתִּי מֵעַמּוֹ - שנענתה תפילתי מאחר
וביקשתיה מה' בעצמו, ואף זו ראייה
שהתפילה היא שגרמה ללידתו.

(כח) ו. וגם אנכי השאלתהו לה' - וגם
אני שאלתי וביקשתי מה' את הילד
ונדרתי בתפילתי שיהיה שייך לה', ועלי
לקיים את דברי. ז. ואל תאמר שאביאנו
לכאן כשיגדל יותר, כיון שכל הימים
אשר היה - כל השנים שיהיו לו בחייו
הוא שואל לה', ומחמת כל הטעמים
והראיות הללו ראוי שתקבלנו אליך כבר
עתה. עלי קיבל את דבריה ונטל את
שמואל, לגדלו ולחנכו, וישתחו שם לה'.

(פרק ב, א-י) בפרשה זו מובאת תפילת
חנה, שנאמרה ברוח הקודש [שהרי מנו
חז"ל את חנה בין שבע הנביאות שעמדו
לישראל], כאשר בתשעת הפסוקים
הראשונים משבחת חנה את הקדוש ברוך
הוא [כמו שאמרו חז"ל, לעולם יסדר אדם
שבחו של ה' ואחר כך יתפלל], ובפסוק
האחרון היא מבקשת על בנה, שמואל
[ובה התנבאה על העתיד להתרחש
במהלך חייו, כמו שיבואר].

אלא מחמת התפילה שהתפללתי כאן,
והראיה לכך, שהרי אני האשה הנצבת
עמכה - שאף אתה סייעת לי בתפילתך
בזה - במקום הקדוש הזה, שהוא משכן
ה', וראויה התפילה במקום זה להתקבל,
להתפלל אל ה' - שהתפללתי אל ה'
בעצמו, ולא ביקשתי מהמלאכים
שיעזרוני, וכמו שהתבאר לעיל, וזו סיבה
שהתקבלה תפילתי. ב. שהרי היתה
הלידה בדרך נס גמור, כי "אני האשה
הניצבת עמכה בזה", כלומר אני היא
אותה אשה שעמדה לפניך, ולא אירע
בגופי שום שינוי טבעי, ואף על פי כן
ילדתי, והרי זה סימן שהשגחת ה'
הפרטית היא שגרמה ללידתו, כי הוא
עתיד להיות איש אלוקים קדוש.

(כז) ג. וראיה נוספת שלידתו לא היתה
דבר טבעי, כי אל הנער הזה התפללתי
- תפילתי היתה שאלד בן, ושיהא ראוי
לעמוד בהיכל מלך, כפי שאכן אירע,
והרי זה סימן שהתקבלה תפילתי. ד.
וינתן ה' לי את שאלתי - ותיכף לאחר
תפילתי נפקדתי וילדתיו, ואף זה סימן
שמכח התפילה נושעת, ה. אשר